

Осми международен форум „Българско наследство“ – Балчик, 2022

Г-н Драгомил Георгиев изнесе доклад "Йовковиадата" на Йордан Дачев, на конференцията, посветена на Йордан Йовков. *Фото: Геновева ПОЛИМЕНОВА*

Стоянка Костова Павлова
Фото: Балчишки телеграф

Бях там. В Балчик. При мелницата. Старинна и нова, тя все така гледа към синьото море, обърнала завинаги гръб на белите скали. Навярно още чува говора на нягашните сурови мъже и красиви жени. И може би тъгува за тях. А нощем, притихнала и самотна, слуша приказките на вълните. Щастлива съм за това, че присъствах. Няма как темата за Йовков да не ме вълнува. Макар че дълбоко някъде в съзнанието ми минаваше мисълта, че днес четящата и пишещата младеж едва ли се интересува от теми и автори, които са ни вълнували нас, по-възрастното поколение. Бях приятна изненадана. Още повече, че за нашия, добруджански писател, десетки автори споделиха своите виждания по различни проблеми от живота и творчеството му точно тук, в Добруджа, където е срещал своите герои.

Кога за първи път аз се срещнах с творчеството на Йовков, не помня. Навярно наскоро, след като се научих да чета. Спомням си обаче, когато отивахме от моето родно село Стефан Караджа, Силистренско, за Тутракан, минавахме покрай един красив оазис, който беше наречен „Антимовското ханче“. Много хора са ме питали там ли е Йовковото ханче. Разбира се, че не, но на мнозина им се искаше, като се отбият в заведението, вътре да видят красивата ханджийка. Или привидно задрямалия Калмук. Попаднах на една анкета, в

която питат Йовков : „Кажете ми, къде е този хан.“ Авторът, мълчалив по природа, не отговорил нищо. Само посочил с пръст към главата си. Там, където са се родили Албена и Боряна, Рада и Божура, Индже и Шибил. Мълчи авторът. Но в тишината на безбрежните Добруджански полета чува песента на каруците на Сали Яшар. Както ги чуват Шакире и другите жени от селото.

Пак преди много години дипломната ми работа беше за Йовков. Зарадвах се, без да знам, че научният ми ръководител внимателно е подбрал темата. Веднъж ми каза : „Ще пишеш за тези, които срещаш по улиците и които познаваш най-добре. Ти си родена сред тях. Познаваш облеклото, говора, душевността им. Ще те наблюдават. Винаги има кой. Ако сбъркаш, ще те критикуват. Никой няма да ти прости и най-малката грешка. Йовков не е кой да е. Той не е само певец на Добруджа, а любим автор. Не на десетки читатели. Не на стотици. На хиляди. На поколения.“

Издадох първата си книга на 57 години. Когато ми я донесоха вкъщи, една единствена мисъл заседна в главата ми – на тази възраст Йовков е завършил земния си път. До тогава той е издал романи, драми и стотици страници с прекрасни разкази. Не ми минаваше и наум да се сравнявам с него. Мислех си за таланта, за който няма възраст. Той може само да мине от някъде. И да остави следа. Звездна. И достойна.

На Форума срещнах познати имена. С титли. И без титли. /По този повод се сещам за една дама от една далечна страна, която ми каза : „Тук не е важна титлата, а това, което умееш да правиш.“ Усмехнах се : „Също като в приказката за царя, който дал дъщеря си на момък, който бил беден, но можел да плете кошници. И ако богатството се загуби, дъщеря му няма да гладува.“

Проф. дин. Калчо Калчев, д-р Кремена Митева и доц. д-р. Румяна Лебедова откриха конференцията, посветена на Йордан Йовков, по случай 85 години от кончината на писателя. Проф. Калчев зададе въпроса: „Защо не и цяла Добруджа?“ и отново постави болния въпрос за трагедията на севернодобруджанските българи, насилно преселени в България през 1940 г. след позорната за България Крайовска спогодба. *Фото: Геновева ПОЛИМЕНОВА*

с доцент Румяна Лебедова, която беше редактор на първата ми книга. Написа предговора. Повярва ми. А това беше най-важното за мен. Тогава. Разбира се, че сега я слушам с интерес. Но това вече е един висок стил, дълбоко познаване на биографията, на творчеството на Йовков, на понятието „Златна Добруджа.“

И още много понятия, които заслужават уважението ми. И не само моето.

Радвах се на срещата с професор Лука Велчов, който се появи в бели дрехи за своята достопочтена възраст. После облече национална носия, с което предизвика уважението на всички присъстващи. Но най-важни при него са думите. Не го видях нито миналата година, нито тази, да чете. Но той завладява слушателите си, говори така, че помниш всяка случка, за която разказа. Обича България и работи за нея. С всяка дума и действие. Познава всяка улица и сграда в Букурещ, свързани с нашата история и възрожденците ни. Точен, бодър и усмихнат. Човек от друго измерение. Интелект. Ерудит. Респект, Професоре.

Няколко думи за Адриан Василев. Поег. Преводач от и на румънски език. Преди това, прекосил морета и океани според професията си. Изразява се кратко и точно, но емоционално. Заради преводаческата си работа, познава много добре творчеството на някои румънски автори. В доклада си направи сравнителен анализ на сборниците с разкази на Йовков – „Вечери в Антимовския хан“ и на Садовяну – „Ханът на Анкуца“.

Зарадвах се на срещата ми с д-р Галин Георгиев. Миналата година разговарях с него в паузите на форума, но едва след като се прибрах вкъщи разбрах, че той работи по темата за гагаузите. А този

въпрос ме вълнува, тъй като баба ми е потомка на гагаузи. Господин Георгиев ми припомни разговора ни за 300 песни от Северна Добруджа, които записах от жена, която дори не беше ходила на училище. Беше запомнил, че тази деветдесетгодишна жена знаеше песни по стихове на Ботев и Чинтулов. Аз тогава отказах да ги запиша. Тя беше разочарована и каза тихо : „Че ти не харесваш най-хубавите песни. Аз ги учех като дете, седнала на коленете на баща си. Тати и чичовците ми ги пееха и плачеха. Какво не им харесваш?“ – Отговорих ѝ, че ги зная, затова не ги записвам.

Форумът е международен. Имаше докладчици не само от България, но и от Бесарабия, Молдова и Румъния. Докладите им ме изненадаха. Младите автори показаха не само задълбочени познания по темата, но и умение да правят интересни презентации, едновременно да говорят свободно и аргументирано да показват на екран фотоси. Познати. И непознати.

Разбира се, че Мелницата нямаше да е същата, ако в нея не бяха грейнали добруджанските престилки на Калина Михайлова, събирани

Отляво надясно, горен ред: проф. Лука Велчов, г-н Марин (демократичен съюз на българите в Букурещ); Д-р. Татяна Караиванова (главен учител по БЕЛ в София), д-р Галин Георгиев (етнографски институт към БАН) *Фото: Балчишки телеграф*

и кътани години наред в старите дървени ракли. Шити от жени, които не са ходили на училище. Които не знаят нищо за симетрия и геометрия. Но които умеят да съчетават перфектно цветовете. Да бродират красиви цветя и фантастични фигури. Да ги украсяват с дантели и панделки. На всеки цвят да дадат име. На полутоновете също – портокаляно, гивезено, джандармени, люлюкаво, креняно. И още. И още. Всяка фигурка, всеки модел също носи името си – на шета, на байряци, на кори. Сложни. И красиви. Съчетани по най-финия начин. Подобни. Преливащи се. И контрастни. Винаги те карат да се възхищаваш. Да оставаш без думи. И без дъх.

Но да си благодарен, че това изкуство е дело на твоите баби, чиито ръце са люлели люлка на нивата. Жънали са едро жито с остър сърп. Правели са дом. Но не забравяли да се погрижат за красотата си. Да я запазят. И да я предадат на децата си. За хубост. И за радост.

И все пак докладите могат да се прочетат в списанието. Мен ме впечатли не толкова написаното, колкото хората и техния ентузиазъм. На вечерята срещу мен бяха

седнали две млади момчета от Молдова. Разказаха ми, че се научили да говорят български език от своите баби. От тях знаят песни. Това бяха прекрасни, усмихнати младежи. Бързаха да се навечерят, защото искаха още веднъж да отидат да се окъпят на морето. Радвах се, че са в прародината на своите баби, че говорят на езика си. И най-важното – че са видели морето. От очите им струеше слънцето. Радвах се с тях. И за тях.

Сигурно вече са си тръгнали и ако са у дома, разказват с вълнение за преживяното на своите близки.

И аз си тръгнах. За да се прибера при моите разказвачи на сънища, които всяка нощ поемат пътя си на север. И все по-на север. Отгатък голямата бяла река, където тъжните сенки на дедите ни обикалят тихо около темелите на родните си домове.

И все пак, за да се случи всичко това, и още много други събития, един човек цяла година обмисля всяка подробност и ги подготвя до най-малкия детайл. Макар че в организацията „малки неща“ не съществуват. Защото всичко е важно. Благодаря, Маруся Костова!
*Стоянка Костова Павлова
Гр. Бургас, 2022 год.*

Купува и продава къщи, вили, апартаменти, хотели, промишлени сгради, места, земеделски земи в цяла България

МИРОСЛАВ МАРИНОВ

359 886 462 784
359 898 372 271

ALTA Invest 4
АГЕНЦИЯ ЗА НЕДВИЖИМИ ИМОТИ
OFFICE@ALTA4.COM